

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. — 431-0628 — Cleveland OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (ISSN 0164-680X)

James V. Debevec — Publisher
Dr. Rudolph M. Susel — EditorPublished Tuesdays and Fridays except first two weeks
in July and one week after Christmas**NAROČNINA:**

Združene države:

\$28.00 na leto; \$14.00 za pol leta; \$8.00 za mesece
Kanada in dežele izven Združenih držav:
\$40.00 na leto; \$25.00 za pol leta; \$15.00 za 3 mesece
Petkova izdaja; \$15.00 na leto; Kanada in dežele izven
Združenih držav: \$20.00 na leto.**SUBSCRIPTION RATES**

United States:

\$28.00 per year; \$14.00 for 6 months; \$8.00 for 3 months
Canada and Foreign Countries:
\$40.00 per year; \$25.00 for 6 months; \$15.00 for 3 months
Fridays only: \$15.00 per year — Canada and Foreign \$20

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home,
6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

No. 17 Tuesday, February 28, 1984

**Glas Mednarodne lige za
človekove pravice o SFRJ**

Točno na dan prihoda moža s klobukom v roki, predsednika Jugoslavije Mika Špiljaka v Washington, je izšel v listu *The New York Times* esej direktorja ustanove The International League for Human Rights, ki zasluži našo, pa še mnogo bolj, pozornost ameriškega State Departmenta in samega predsednika Reagana.

Kar je napisano v eseju na koncu, navajam na prvem mestu: »Oni (sc. jugoslovanski voditelji) morejo povečati prisilo (repression), izmenjavati liderje in iti po sapo ob uživanju posojil iz Zahoda — morejo pa tudi iskati resnično politično in ekonomsko spremembo. Reaganove administracije sposobnost iznesti ta vprašanja bi nudila pristen dokaz državniške veličine.«

Takega dokaza državniške modrosti, žal, ni bilo. V naših prejšnjih komentarjih o Špiljakovem obisku smo govorili o »stari pesmi« ameriške politike do Jugoslavije, pa tudi razložiti smo skušali, iz katerih krivih virov se je izcimil sedanjí nerealni in za narode v SFRJ kvarni odnos Amerike do te dežele. Kar bo tu naprej zapisano, niso moje razlage, ki bi jim utegnil kdo pripisovati prizadeto, torej pristransko, gledanje, marveč ugotovitve povsem neprizadetega direktorja znane mednarodne ustanove The International League for Human Rights, ki ji je naloga raziskovati stanje pravic in svobode v raznih deželah sveta.

Avtor eseja Felice D. Goer med drugim naglasi, da »ostaja Titova politična zapuščina tabu za razgovore v Jugoslaviji sami in v diplomatski debati z Zahodom. Pod vodstvom komunistične partije in tajne policije ni govora o spremembi... Aretacij je vse polno, tako da velja Jugoslavija za eno izmed držav z najvišjim številom političnih jetnikov v Vzhodni Evropi.« Nato se pisec dotakne problema notranjih nesporazumov med narodi, kar nagiblje zahodne analiste k naglašanju nevarnosti, da bi v deželo vdrla Sovjetska zveza. Odločno podčrta, da danes pomení glavno nevarnost mnogoletna zapuščina ničvrednega gospodarskega upravljanja in trajajoča nesposobnost, da bi se uvedle bistvene reforme. Pri tem zadene Washington z očitkom, da se je pri razgovorih z Belgradom zmeraj izogibal načeti formalno debato o političnih reformah, ker je videl v Jugoslaviji občutljivost neuvrščene države, njeno strateško lokacijo in vzornika neodvisnosti med sosednimi komunističnimi državami. To so pa ravno elementi specifične jugoslovanske stvarnosti, mimo katerih ameriški politikí ne morejo na realni dnevni red, ker jih pretirano napihujejo, pripisujoč jim pomembnost, ki je v resnici nimajo.

Tako se dogaja, da administracija priznava kratenje človekovih pravic v »resničnih« marksističnih državah in to obsoja, a SFRJ je izvzeta. V svojih odnosih to Južne Koreje ali Urugvaja — med drugimi — Amerika razpravlja o terminih za demokratične reforme, a nič takega z Jugoslavijo. F. D. Goer pravi, da jugoslovanski režim večkrat bere levite vladam v drugih državah, recimo v Čile, Izraelu ali celo sosedni Avstriji, zaradi njihove obsodbe vredne notranje politike, a za pometanje pred svojim pragom nima posluha. Zato so razgovori o teh stvareh med Ameriko in SFRJ ne le skrajno primerni, marveč tudi že zdavnaj potrebni. Tembolj sedaj, ko SFRJ spet prosi Ameriko za pomoč pri finančnem (dalje na str. 4)

LILIJINA MAŠKARADA

CLEVELAND, O. - Če pogledam skozi okno, vidim precej snega, ki je prav zadnje dni odgnal tople sončne žarke, in tako sem zopet prepričan, da je pustni torek tik pred vrati. Ne glede na vreme, pust je tu in Lilija bo tudi letos proslavila ta »praznik« z nagradno maškarado.

Na preteklih maškaradah sem videl lepe in duhovite maske. Pričakujem, da tudi to leto ne bom razočaran in da se bo nagradne maškarade udeležilo veliko mask in se potegovala za prvo mesto. Kdor se

hoče vključiti v nagradno tekmovanje, naj se prijavi pripravljalnemu odboru vsaj do devete ure zvečer na dan prireditve.

Nagradna maškarada bo v soboto, 3. marca 1984, v Slovenskem domu na Holmes Ave.; začetek bo ob 7. uri zvečer. Igral bo orkester Veseli Slovenci. Vabim prav vse, maškare in »civiliste«, na to domačo prireditev. Po pepelnici bomo pa začeli delati pokoro.

m.o.

FRANCE ROZINA**Obiskal sem rodno domovino****III. — Nadaljevanje in konec**

MILWAUKEE, Wis. - Ob vseh lepih dneh, izletih in obiskih domačih in prijateljev, je čas naglo potekal. Prišel je dan zlate poroke, zaradi katere sva z ženo pravzaprav v glavnem naredila ta veliki »izlet« iz Amerike. Nečak Janez z ženo Tončko me je spet čez Trojane in Savinjsko dolino popeljal v Velenje k slovesnosti.

Seveda je bilo pri Janovih v Škalah kakor v čebelnem panju. Vse je mrgolelo. Na dan praznika so se od vseh strani zbirali domači in sorodniki, da počastijo zlatoporočenca: Greto in Ludvika Jan. »Po predpisih« sta šla s pričami najprej na občino. Potem pa se je vršil obred zlate poroke v škalski novi cerkvi. Mašo in poroko je opravil Ludvikov brat Rev. Ivan Jan, ki je prišel za to priliko iz Toronta, Kanada.

Cerkev je bila polna domačih, svatov in prijateljev. Po maši so z lepim običajem pogostili vse z vinom in kruhom (potico), kakor v kani Galilejski. Potem smo se s svati, narodnimi nošami in fanti na koljih v sprevedu podali v bližnji kraj, na lepem hribu, v prijazno gostilno, kjer so nas prav po svatovski pogostili. Bilo je veselja in petja ter mnogo humorja, kakor je na ohceti tam navada. Pozno v večer smo se razšli z najlepšimi vtisi.

Tisti naslednji teden sva še skupaj obiskala številne sorodnike, ki so naju zapeljali še v Logarsko dolino in nazajgrede še na Slom, da smo videli Slomškov rojstni dom in farno cerkev sv. Martina v Ponkvi, kjer je bil škof Slomšek krščen. Podali smo se tudi na Golte, zelo poznano športno smučarsko točko na Štajerskem. Med vožnjo pa smo ogledovali lepote štajerske dežele z lepimi hribi, cvetočimi vinogradi in polji poznanih hmeljskih nasadov.

Tudi mesto Velenje in njegova okolica sta vredni pozornosti. Mesto je zrastle po vojni. Dvignila ga je podjetje »Gorenje« in premogokopni rudnik. Zaradi izkopavanja premoga, katerega so med vojno tudi Nemci brezobzirno kopal, se je tam na mnogih me-

stih zemlja ugreznila in nastala so jezera. Tako se je popolnoma ugreznila cela škalska cerkev z župniščem in šolo. Še vedno izpraznjujejo mnoge hiše, ki so zapisane pogreznitvi. V zameno za te, daje rudniško podjetje ljudem nova zemljišča.

Predno končam, bi rad omenil še nekaj drugih vidnejših reči, ki so mi padle v oči. Na dnevnem redu so bili na primer »borci«. »Ta ima borčevsko, oni ima borčevsko...« Vprašal sem, kaj je to? Povedali so, da dobivajo borčevsko pokojnino borci iz vojske, pa tudi brezštevilni drugi, ki so na kakšen drug način pripomogli k zmagi »socializma«. Teh zadnjih, pravijo, je vse polno. Na te zadnje se ljudje tudi posebno jezijo.

Vprašal sem dalje, od kod pa ta denar? »Iz naših žepov, iz vedno večjega davka«, je bil odgovor.

Čudil sem se, zakaj toliko ljudi hodi okrog brez zob, škrbastih? Saj imajo vendar zobozdravnika zastonj. Iz dveh razlogov je tako: predolgo čakanje na vrsto — po mesece in mesece — in slaba izdelava. (Menda tudi material, zlato, posameznika precej stane, op. ur.) Zdravniki so namreč plačani od skupnosti, od države, in se ne brigajo veliko. Če pa posebej prideš s kuverto, si takoj na vrsti in ti zobe dobro naredijo. Pod roko se veliko da pomagati naprej.

Pozitivna stvar, ki sem jo opazil, pa je, skrb za ostarele. V našem kraju, deset minut od mojega doma, je graščina, ki so jo nove oblasti nacionalizirale. Temu gradu so dogradili še veliko poslopje, ki vse to služi 240 ostarelim ljudem. Imajo notri primerno stanovanje in hrano, prav tako zdravstveno oskrbo. Ustanova se imenuje »Dom Tisje«. Za kritje stroškov gre pokojnina posameznika, ali druga sredstva, če jih posameznik poseduje. Ostalo krije država oz. republika Slovenija.

Zopet sem se pa čudil — kar so tudi domačini potrdili — da v teh časih, ko je v kraju vedno več ljudi, nimajo ne v Litiji in ne v Šmartnem niti enega

kopalnega bazena. V Zagorje se mladina vozi plavati. Sava, pa tudi drugi potoki v okolici, niso zaradi umazanije primerne za poletno kopanje, kakor je to bilo pred vojno.

Ljudje gradijo hiše povsod, čeravno je gradbeni material zelo težko dobiti, zaradi slabega gospodarjenja. Ljudje so žilavi in hočejo ustvarjati, graditi, si urediti lastne hiše. Večkrat pa morajo čakati na cement, opeke, železo itd. Zgodí se, da morajo dobiti žeblice iz Avstrije potom ljudi, ki tam delajo.

No, dragi bralci, s takimi in še mnogimi drugimi vtisi sva se z ženo vrnila domov v Milwaukee iz sicer zelo lepega in zanimivega obiska rodne domovine.

**Poročilo o nabirki za
cerkvi v Ankaranu
in Portorožu**

LAKE PANASOFFKEE, Fla. - Po novem letu smo objavili prošnjo za prispevke za dve istrski cerkvi, ki sta v koprski škofiji pod vodstvom škofa dr. Janeza Jenka. Sedaj objavljamo uspeh te nabirke:

Darovali so: Valerija Miklavčič, Cleveland, \$20; Marjana Mlinar, Cleveland, \$100; J. V., Cleveland, \$20; Neimovanova, Cleveland, \$20; Ljudmila Plečnik, New Middletown, Ohio, \$100; N.N., Illinois, \$20; Anton Gaber, Chicago, \$500; L. Šega, Joliet, Ill., \$10; Fr. Jože Ferkulj, \$1500; Štefan Novak, Scarborough, Kanada, \$60; Jože Vrečar, Ely, Minn., \$20.

Zahvaljujemo se vsem darovalcem v imenu gospoda škofa Janeza Jenka in v svojem lastnem imenu: Naj Bog stotero povrne z časnimi in še bolj z večnimi darovi!

Duhovniki:

Jože Cvelbar
Jože Ferkulj
Jože Vovk**V BLAG SPOMIN
SEDME OBLETNICE SMRTI****PETRA TRPIN**

ki je umrl 28. februarja 1977.
Zasula Vas je črna zemlja,
v hladnem grobu spite zdaj.
Tam ni solza in ne trpljenja,
v Bogu uživata ta večni raj.
Večna lučka sveti Vam sedaj,
in Bog Vam mirni pokoj daj.
Saj združili se bomo z Vami,
nad zvezdami na vekomaj.

Žalujejoči:

Bratje in sestre ter ostali
sorodniki v Torontu,
Harrisburgu, v Sloveniji in
družina V. Dreu v Clevelandu
28. feb. 1984.

CRNGROB

V.

(nadaljevanje in konec)

Mama je o ozdravljenju takoj povedala v kuhinji očetu in Štefanu, ki sta se odpravljala, da gresta v Crngrob.

Hitela sta v Minkino sobo in jo s solzami v očeh objemala in poljubovala.

»Minka, s Štefanom greva k maši v Crngrob. Zahvalila se bova Sv. Devici, ki ti je pomagala. Mežnarju bom dal denar za največjo svečo in ga prosil, da jo pusti goreti, dokler sama ne ugasne. Minka, Minka, Bog nas je imel rad, ker ti je vrnil zdravje!«

V kuhinji jima je mama svetovala:

»Samo Kuraltom bomo povedali o Minkinem čudežnem ozdravljenju. Nikomur nismo prej povedali, da je neozdravljivo bolna, zato nam tudi zdaj ni treba povedati, kako je ozdravela. Štefan, ko boš šel v mesto, stopi do zdravnika in mu povej, da ga prosim, da pride čimprej Minko pogledat, ker se je njeno stanje namah izboljšalo. Ko je bil zadnjič tukaj, je rekel, da ne bo več prišel, ker Minki ne more pomagati. Rada bi videla, da ugotovi, ali je res zdrava ali ne in ali jaz in Minka samo sanjava o ozdravljenju.«

Čez tri dni je prišel zdravnik. Minka je bila pokonci. Sedela je v svoji sobi za mizo in brala sveto pismo.

»Minka, kako si? Kako se počutiš?« je vprašal zdravnik.

»Dobro! Ne kašljam več. V prsih me ne tišči. Spim dobro in veliko pojem.«

»Tako je prav, Minka! Bog te ima rad, ker ti je vrnil zdravje. Zdjaj pa sleci bluzo in lezi na posteljo, da te pregledam!«

Čimdalj jo je pregledoval, bolj se je čudil. Vse je bilo normalno! Nobene sledi pljučne tuberkuloze! Na mestih, kjer je jetika pljuča razjedla, so zrastle nova pljuča. Minkino dihanje je bilo popolnoma normalno. Zdravnik je obstal in se zamislil. Minka je čudežno ozdravela! Ginjen jo je pobožal po laseh in jo poljubil na čelo. Zdelo se mu je, da je poljubil živega angeljčka.

»Minka, ko se ti bo telo zopet okrepilo, boš bolj zdrava, kakor si bila pred boleznijo. Bog naj bo vedno pri tebi!«

V hiši mu je mama povedala, kako je prišlo do ozdravljenja, kako je Minka molila k Sv. Devici v Crngrobu, kaj je obljubila, kako je celo noč spala in se zjutraj zdrava zbudila.

»Gospa, tole vam svetujem. Ne govorite o Minkinem čudežnem ozdravljenju z nikomur! Eni ljudje ne bodo verovali in rekli, da se bahate; drugi bodo nevoščljivi, češ da celo Bog pomaga samo bogatim. Se ne izplača obešati tega čudeža na veliki zvon. Tudi dobronamerne ljudje vam ne bodo dali miru. Hoteli bodo vedeti vse, več, kakor vi veste. In Minka bo imela neprijetnosti, kjer koli se bo pojavila.«

»Dragi gospod doktor, hvala za nasvet! Prav to smo že sami sklenili. Molčali bomo! Koliko sem vam dolžna?«

»Nič! Saj ji nisem pomagal! Potrdil sem samo čudež, do katerega je prišlo zaradi vaše in Minkine globoke vere in na priprošnjo nebeške Matere Marije. In to je več vredno!«

Po zdravnikom odhodu so poslali Petru brzojav in Minka mu je naslednji dan napisala pismo.

Ko je prečital Peter brzojav, je pograbil suknjo in planil iz sobe. Hitel je, kolikor je mogel, v votivno cerkev. Padel je na kolena — niti v klop ni šel — in molil, molil, molil. Zahvalil se je Sv. Devici za ozdravljenje in prosil, da čuva nad njima tudi v bodoče. Nato je poiskal tistega duhovnika, ki ga je pred dnevi tolažil, mu pokazal brzojav in rekel:

»Zdjaj me pa spovejte! Jutri hočem iti k obhajilu, da se zahvalim Bogu, ki je imel Minko in mene res rad.«

Peter je nestrpno čakal Minkino pismo. Ko je prišlo, je bral:

»Ljubi moj Peter. Na praznik Marijinega Oznanenja sem popolnoma ozdravela. Dva dni prej sem ti poslala pismo in se poslovila od tebe. Bila sem na koncu svojih moči.

Bilo je na večer pred praznikom. Prejšnje dni sem molila k Bogu in Sv. Devici, da bi čimprej umrla in šla v nebesa. Na ozdravljenje nisem mislila. Mama je bila huda, češ da molim, da bi umrla, namesto da bi molila, da bi živela. Začeli sva moliti k Sv. Devici iz Crngroba, da mi izprosi zdravje, če je to božja volja. Obljubila sem zase in zate, da bova romala v Crngrob na praznik Marijinega Oznanenja in Vnebovzetja. Ali si hud, da sem obljubila tudi za tebe?... Spala sem vso noč. Drugo jutro sem bila zdrava. Zdravnik me je pregledal in ni našel v meni nobenih sledi bolezni. Več o tem, ko prideš. Ne govori o tem nikomur, tudi Lojzetu ne. Ljubi te tvoja Minka.«

Z vso vnemo je začel študirati. Vse se mu je zdelo lažje. Od časa do časa je pogledal Minkino fotografijo, ki jo je imel vedno pri sebi, jo poljubil in se z novo vnemo lotil študija. Vsak večer sta z Lojzetom predebatirala snov, ki sta jo tisti dan preštudirala. Oba sta komaj čakala konec semestra, ko bosta položila izpit in rigoroz in se vrnila v Loko k svojima deklicama.

Na Veliki ponedeljek je šla Minka z očetom in Štefanom prvič po bolezni v Crngrob. Bilo je lepo vreme in cerkev polna ljudi.

Minka je bila pri obhajilu. Po maši je šla okoli oltarja in se s solzami v očeh zahvaljevala Mariji za ozdravljenje. Spominjala se je, kako je klečala

200-letnica razpusta stiškega samostana

HAMILTON, Ont. - Cesar Jožef II. je močno posegal v cerkvene zadeve. Cerkev je hotel podrediti državi, da bi služila vladarjevemu zahtevam. Tak način kulturne politike je po njem dobil ime *Jožefinizem*. Glavno vodilo mu je bilo državna korist. Vse, kar ni neposredno pospeševalo državne moči, obrti in trgovine ter splošne izobrazbe, se mu je zdelo nepotrebno, če ne narnavnost škodljivo. Kot nepotrebne je razpustil vse cerkvene bratovščine.

Leta 1782 je Jožef II. razpustil kartuzijski samostan v

pred oltarjem in obljubila Petru večno zvestobo. Molila je zanj, zase, za starše, brata in svojo mlado ljubezen.

Prvi četrtek v maju so pa šli vsi Hafnerji in Kuralti v Crngrob. Dve maši sta se brali po njihovem naročilu v zahvalo za izkazano milost. Minka je bila bolj zdrava kakor kdajkoli prej.

Petnajst let pozneje.

Peter je bil ugleden odvetnik v Ljubljani. Z Minko sta imela že 4 otroke. Na praznik Marijinega Oznanenja in Vnebovzetja sta romala z vso družino v Crngrob. Če iz višjih razlogov nista mogla iti na en od teh praznikov, sta šla na sledeči Marijin praznik.

Lojze je postal sodnik. Več let je živel z Anico v večjem mestu na Dolenjskem. Ko je začel prvi sin hoditi v gimnazijo, so ga premestili v Ljubljano. S Petrovo družino sta bila vedno v najožjih stikih.

Peter in Minka sta ostala zvesta Sv. Devici iz Crngroba in Marija je čuvala nad njima in njuno družino. Zatekala sta se pod njeno varstvo v veselih in žalostnih časih; enkrat sta se ji zahvaljevala, drugič sta jo prosila pomoči.

(konec)

Pripis: Družine te povesti niso nikoli živele pod imeni, opisanih v tej povesti. Toda slične družine so živele in še živijo v naši ožji domovini, nekdanjem loškem gospodarstvu.

Z. K.

Bistri pri Vrhnikih, samostane klarisinj v Mekinjah, v Škofji Loki in v Ljubljani, in samostan dominikank v Velesovem. Dobri dve leti pozneje, 4. oktobra 1784, je ista usoda zadela tudi Stično. Za vlade Jožefa II. je bilo v Sloveniji zatrtih 55 različnih samostanov.

Stiški samostan, kakor vse druge, naj bi prevzeli komisariji s svojimi uradniki, ki pa svoji nalogi niso bili kos. Tako so se uničili in izgubili mnogi dragoceni rokopisi in urbarji, knjige, listine in pisma ter umetniška dela, ki so se v stoletjih nakopičila v samostanih in bi nudila predragoceno gradivo za politično, gospodarsko, versko, kulturno in umetniško zgodovino.

Stiška knjižnica (88 zabojev knjig in listin) je bilo poslano ljubljanskemu okrožnemu uradu, ta pa jih je poslal licejski in dvorni knjižnici. Dunajska dvorna knjižnica pa je imela pravico, da si izbere katero koli gradivo, rokopise, ali knjige. Tako so odšle največje dragocenosti na Dunaj, drugo pa je ostalo v Ljubljani. Veliko knjig in raznega papirja pa je bilo uničenih. Domačini so vedeli povedati pred 60 leti (in morda vedo še sedaj), da so kmetje lahko vozili knjige in razne papirje domov v gnojnih vozovih, v Trstu pa so v papir iz Stične zavijali ribe na trgu. Da so bili menihi razpuščeni, je bilo vsekakor žalostno. A ti bi pomrli prej ali slej vseeno. Da se je pa uničilo veliko knjig in dragocenih papirjev, je pa nenadomestljiva škoda.

Dolga desetletja so bili veliki samostanski prostori prazni in zapuščeni, država ni prav vedela, čemu bi jih porabila. Dr. Srebrnič pravi: »Šele leta 1850 so se naselili v prostorih, po katerih so nekdanji menihi živeli, delali in molili, tuji ljudje, uradniki davkarje in sodnije, pod njimi oziroma poleg njih po ječah pa kaznjenci. Končno so v njih poleg župnišča, ki je že od prej obstajalo, priredili prostore še za šolo; to je bilo najlepše, kar so noter postavili.« (Stična, 43) Menihi so prevzeli samostan

leta 1898, a o tem morda pozneje.

Danes je cistercijanski samostan v Stični spet prišel do take veljave kot morda nikoli prej. Z gospodarstvom, ribolovom, mlekarjo, mlinom in mesarijo se menihi ne ukvarjajo kot pred vojsko, zato pa vršijo apostolat, ki bo rodil sadove vse lepše kot sadje in poljski pridelki. Stična postaja dom za duhovno obnovo našega ljudstva, zlasti mladine, ki prireja tamkaj vsako leto svoj dan. Po izpraznitvi gimnazijski bodo nekdanji gimnazijski prostori služili za verski muzej, kar bo samostanu in Stični vrnilo to, kar je izgubila, obenem pa jo napravili še bolj odlično: *Stična je vas odlična!*

Darovali so za potrebe stiškega samostana: dr. Peter Urbanc, Toronto, \$450; Rev. Ivan Lavrih, \$100; Rev. dr. Milan Kopusar, \$100; Ivan Hauptman, Richmond Hts., O., \$150; Neimenovani, \$850; John Kastelic, Toronto, \$100; Rev. Rudolph Urbič, \$25; Neimenovani, \$500; Engelbert Markovič, Toronto, \$15.

Darovi v Clevelandu: Frank in Angela Fujs, \$20; Drago in Francka Androjna, \$10; Štefan in Marija Majc, \$10; ga. Jožefa Štepec, \$20; Frank in Mara Hren, \$20; Avgust Dragar, \$20; Lojze in Štefka Jarem, \$20; Tone in Martina Štepec, \$20; g. in ga. Ignac Omanen, \$30. Odbor za pomoč potrebnim (Martin Merela), \$50. Neimenovani, \$650.

In še: Rudi Kolarič št., \$25 ter g. in ga. Karel Zajec, \$20.

Kdor želi pomagati belim menihom v Stični, naj pošlje svoj dar podpisanemu, ali ga pa izroči v Clevelandu Ivanu Hauptmanu.

Rev. Charles A. Ceglar sdb
125 Centennial Parkway
North
Hamilton, Ontario
Canada L8E 1H8

Dopisujte v Ameriško Domovino, sporočajte o rojstvih v svojih naselbinah!

Več o novi reviji »Celovski Zvon«

Ne morem se pridružiti mnenju
prof. Alojzija Geržiniča

Poskus stvarne razprave o pomenu in smotru
nove vseslovenske revije *Celovski Zvon*

dr. Peter Millonig

RIDGEWOOD, N. Y. - *Ameriška Domovina* je objavila 24. januarja 1984 daljši članek prof. Alojzija Geržiniča, ki se na dokaj skeptičen način bavi s poskusom kritike prve vseslovenske revije *Celovski Zvon*. Kot ameriški urednik se čutim nagovorjenega in sem dejansko soprizadet, če sprejema ta nova revija dozdevno razumne kritične ocene, ki se pa ob globljem premišljevanju dejansko izkažeje kot neutemeljene in izpodbitne. Naj mi je zato dovoljeno, da na kratko obrazložim proti-stališče, ne samo v »presojo slovenski emigrantski javnosti«, ampak v presojo vsem ljudem, katerim razvoj slovenskega časnikarstva in revijalnega dela ni deseta briga.

Uvodoma nam pravi prof. Geržinič, da sta pojma krščanstvo in vseslovenstvo danes nezdržljiva. Ta trditev mi na žalost ne pove dosti. Saj ne vemo natančno, zakaj da bi bila ta dva pojma v nasprotju. Filozofsko, politično-praktično, zgodovinsko ali sociološko? In tudi če bi zvedeli za vzrok, se s to trditvijo ne bi strinjal. Kajti vseslovenstvo ni nič drugega kot združenje slovenskih sil različnih krajev in časov v gotov namen. Krščanstvo je religiozna omika, biblična ideologija, ki jo najdemo pri Slovencih vsepovsod. V pretežnem delu tudi pri Slovencih v matični domovini. V tem pogledu

je torej krščanstvo vseslovensko, ker izpoveduje v vseh slovenskih krajih obstoječi družbeni faktum. Če pa naj bi mislil prof. Geržinič na nezdržljivost med krščanstvom in komunističnim režimom, potem je njegova argumentacija protislovna: sprva nam očita, da *Celovski Zvon* ne more biti dosledno krščanski, ker vsaj v Sloveniji »vladnega krščanstva« ni (kriterij postane režim, ne narod), potlej nam odreka pristojnost pri vodstvu takega vseslovenskega revijalnega početja, ker naj bi baje ljubljanski režim ne imel nič proti izdaji *Celovskega Zvona* (kriterij postane naš odnos do režima, ne naš odnos do naroda).

Dejstvo, da hočemo ustvariti revijo, ki ni načelno naperjena proti gotovim ljudem, skupinam ali družbam, je moč *Celovskega Zvona*, ne njegova hiba. Čas je namreč, da se odpovemo slovenski narodni čednosti po zavestnem sovražstvu, destruktivizmu, osmeševanju ali ponorčevanju konkretnih dogajanj, ki morda niso v interesu tega ali onega posameznika, vendar pa v prid množici. Prof. Geržinič piše, da potrebuje slovenski svet »spoznanja resnice«. Ne samo slovenski svet, tudi ameriški ali argentinski. Res pa je, da človek lahko vpraša, če je ob izdaji gotove revije zagotovljeno, da bo resnicoljubnost in krščansko spoznanje (v tem

primeru) orientacijska točka. *Celovski Zvon* se seveda trudi za podajanje resnice, ki je resnica avtorja, uredništva, sodelavcev in dopisnikov. Če ne bi verjeli v možnost resnice, s *Celovskim Zvonom* ne bi nikdar pričeli. Zato je ta namig oziroma razlaga dobronamerana, vendar odveč.

Gospod Lector (ni mi znano pravo ime tega gospoda anonimnika, ki piše v argentinskem *Vestniku*) je v svojih dvomih o nekoristi *Celovskega Zvona* na videz še bolj potrjen kot je to opaziti pri prof. Geržiniču. Teza se glasi: »Med uredniki *Celovskega Zvona* ni niti enega svobodnega slovenskega kulturnega ustvarjalca«. Odkod ta svetopisemska gotovost in nezmotljivost, odkod ta izrečena in povrh napisana sodba, da so vsi uredniki kar jih je ali nesvobodni, torej predani hlapčevstvu, ali pa, če naj bi bili svobodni, kulturni neustvarjalci? In kdo bo določil, kdo je kulturni ustvarjalec in kdo ne?

Pisatelj Rebula ni samo kulturni ustvarjalec, on je umetnik besede. Torej je hlapec, ker mu tiskajo njegove knjige v Sloveniji? Če berem Rebulova dela, se mi zabliška pred očmi in tedaj vem, da nam razlaga mož izrazito nežnega in sprejemljivega razuma o neovrgljivosti krščanskega imperativa, njegove božične storije (v prvi številki *Celovskega Zvona* boste tudi nanje naleteli) so polne kosovelovega poklona božanstvu in tudi če piše o škofu Baragi, izžareva njegov pisemski pristop suverenost vernega človeka. »Bitno« je Rebula vsekakor »pogojen« po lastnem prepričanju, saj se vsa človeška bit izraža po prepričanju. Če mu matica poskrbuje tisk, ima to lahko različne vzroke, vendar način publikacije ne more imeti vpliva na človeško miselnost.

Glavni urednik dr. Vospernik naj ne bi bil kulturni ustvarjalec? Pa čeprav ga poznamo kot suverenega zagovornika slovenstva iz nešteti televizijskih, radijskih in drugih nastopov? On se sicer ne ukvarja s pisateljevanjem, v nešteti znanstvenih prispevkih in časopisnih komentarjih pa nam piše v taki brezhibni slovenščini, da ga je okusno — če je ta beseda na mestu — prebirati.

V eni ali drugi obliki lahko rečem za ves uredniški odbor, da sodelujejo ljudje, ki so si »pripisali« gotovo serioznost, ki znajo postaviti stavke in katerih razvoj je obetaven. Da je seveda še veliko drugih zmogljivih ljudi, ki naj bi ali bi lahko sodelovali kot uredniki, ne bom tajil, vendar dejstvo, da smo pričeli v majhnem in z majhnim krogom, ne smemo zlorabljeni proti reviji, temveč naj bi bili veseli, da je dovolj kvalificiranih ljudi na razpolago.

Mnenje, da je slovenska emigracija po znanstveno-kulturni kakovosti znatno močnejša od slovenskih manjšin v Italiji in Avstriji, je po moji presoji v tem sklopu proble-

matično in se navsezadnje obrača proti piscu. Kajti če je bila kulturna kakovost res tako na višku, kjerkoli je žive la slovenska emigracija, potem se vprašam, zakaj ni ta »veliko bolj ustvarjal« del slovenskega naroda pričel z izdajo vseslovenske revije, ki je sploh prva njenega značaja v celotni slovenski zgodovini, in zakaj, da je bilo treba čakati, da se prebudijo »neustvarjalni« Korošci in Tržačani iz zgodovinske letargije? Torej tudi ta ugotovitev ni posebno posrečena, vsaj kar se tiče kulturne ustvarjalnosti. Kdor pozna razmere v zamejstvu, ve, da pade velikokrat prav obraten občutek, češ, da se Slovenci preveč gremo kulturo in vse premalo skrbimo za gospodarski procvit in politični napredek.

Prva številka *Celovskega Zvona*, in to je res, je še preveč neobgljena, zviža se v poporodnih krčih, nima tiste vsebinske, tematske in idejne razsežnosti, ki jo že dolga leta obstoječa revija ima. Vendar smo postavili začetek, izrekli smo prepričanje, definirali idejo, razglasili program in zdaj bomo s skupnim naporom prijeli za voz, da ga izpeljemo iz blata, ki je nastal pod nogami, ko smo zrlji v daljavo in sanjarili o krščanskem revijalnem porodu, ki bi zajel ves svet.

Ves svet pa pomeni Slovence vseh kontinentov, neglede na njihovo veroizpoved, kajti važno je, da so le verni (zato je ožji pojem katolicizma neustrezen) oziroma če niso, da so pripravljeni stopiti z nami v pogovor. Kajti ne delajmo si nobenih utvar: kot narod smo v zamejstvu in izseljeništvu ogroženi, zato se moramo povezati. Kdor v takem zgodovinskem trenutku, ko se stavlja vprašanje, ali bomo preživeli ali bomo zginili v nepomembnost, seje razdor in misli, da je separatizem bistra politična formula (katere tudi v slovenski literaturi ne primanjkuje), se je podal na stališče propadlih.

Čas novih idej in novih ljudi je napočil, naj nam pomagajo vsi izkušeni rojaki, ki so že prehodili trdo pot življenja, da bomo slovensko krščansko tradicijo ponosili v leto 2000. *Celovski Zvon* nam bo pomagal, da bomo storili važen korak naprej.

dr. Peter Millonig

Novi grobovi

(nadaljevanje s 1. str.)

Najsv. Imena pri cerkvi Holy Redeemer. Pogreb bo iz Želetovega pogrebnege zavoda na E. 152. cesti jutri, v sredo, dopoldne ob 9.15, v cerkev Holy Redeemer ob 10., nato na pokopališče Vernih duš. Darove pokojnikov družini v njegovem spominu bodo s hvaležnostjo sprejeti.

Umetna kri

Že lep čas si medicinski inženirji prizadevajo, da bi odkrili umetno snov, ki bi zamenjala pri transfuzijah doslej nenadomestljivo človeško kri.

Krvi porabijo v sodobni medicini vse več, krvodajalstvo pa ni povsod dovolj visoko razvito, zato je povpraševanje še vedno večje kot ponudba. Iz Japonske prihajajo spodbudne novice: skupini medicinskih raziskovalcev je uspelo izdelati tekočino, ki je zelo obetavna kot nadomestek za kri.

Gre za belkasto tekočino, ki jo nazivajo fluosol DA. Snov se je izkazala kot bolj učinkovit prenašalec kisika od naravnega hemoglobina. Ob tem ima še to odlično prednost, da je univerzalno sprejemljiva za vse paciente, neodvisno od krvnih skupin in Rh faktorja.

V primerjavi z naravno krvjo, ki obdelana za transfuzije, ni prav trajna, je mogoče fluosol DA hraniti pri sobni temperaturi tudi do dve leti, ne da bi se spridil in postal neuporaben.

Na tržišče bo umetna kri prišla čez dobro leto, vendar bo sprva namenjena le za obsežnejše poskuse, medtem ko bo v klinično uporabo prišla šele čez štiri do pet let.

MALI OGLASI

WANTED

Mature lady for cooking and light housekeeping in Willoughby Hills area.

541-6620

(17-20)

Apt. for Rent

4 rooms up. Grovewood area. Appliances & carpeting inc. No children. No pets. \$240 per month.

531-1220

(1718)

House For Sale

Euclid brick, off Chardon Rd. A-1 condition. Priced to sell.

Call 235-2931

(12-19)

WANTED

First floor room/board for 67 year old American-Slovenian man, who uses a walker and needs a little care.

Call 261-2374.

(16-19)

Anton M. Lavriša

ATTORNEY-AT-LAW
(Odvetnik)

Complete Legal Services
Income Tax - Notary Public

18975 Villaview Road
at Neff
692-1172

Glas Mednarodne lige za človekove pravice o SFRJ

(nadaljevanje z 2. str.)

reševanju režima, so odkritosrčni pogovori o odprtih problemih več kot na mestu.

Dnevni red bi mogel biti kar obsežen, pravi avtor. Sledeči bistveni ukrepi bi pokazali dobro voljo in bodoče namene jugoslovanskega režima: ukinitve tiskovne kontrole (ta še vedno obstaja kljub drugačnemu prikazovanju v svetovnem tisku, češ da so žurnalisti zmožni kritizirati javno oblast in razmere; a ves tisk je v komunističnih rokah in vsak poskus tiskanega napada na komunizem ali režim kot tak bi pomenil ječo); odpravo zakona o »sovražni propagandi« ter izpust iz ječ 500 ali več zapornikov, ki sedijo na podlagi tega zakona v zaporu; zagotoviti zaščito ustave zoper diskriminacijo zavoljo drugačnih političnih stališč državljanov; končati nadlegovanje političnih disidentov, zlasti glede izdajanja potnih listov in uporabe političnih kriterijev pri zaposlitvi; uvedbo volivnih postopkov, ki bodo omogočali udeležbo na volitvah kandidatov, ki niso za komunizem; povabiti mednarodne humanitarne ustanove, da si ogledajo ječe in psihiatrične institucije, v katerih se po poročilih dogajajo zlorabe.

Kakor je videti, je lista važnih in velikih problemov v Jugoslaviji, ki bi jih bilo nujno treba korigirati oz. odpraviti, res obširna, a še daleč ni kompletna. Kje je svoboda združevanja in zborovanja, kje svoboda govora, kje brezversko nasilje v šolah, pri vojaki, v bolnicah itd. The International League of Human Rights vsekakor zasluži priznanje in našo zahvalo, da je vsaj nekatere iznesla ob priliki obiska vodilnega komuniste iz Jugoslavije v Washington in predlagala ameriški administraciji in predsedniku, da zahteva od jugoslovanskega režima, naj se loti resne korekture vsaj nekaterih naštetih političnih problemov.

Da se to ni zgodilo, je obžalovanja vredno.

L. P.

Kanadska Domovina

Iz slovenskega Toronta

KULTURNI MOZAIK

V nedeljo, 12. februarja 1984, je ob 5h popoldne g. Vilko Čekuta s svojimi sodelavci izvajal v dvorani Marije Pomagaj svoj drugi kulturni mozaik pod naslovom *DUH VEJE...2*. Recitacije, petje in ples so nudili navzočim res lep kulturni užitek. Program je trajal približno dve uri in se je gladko odvijal brez odmora. Bil je skoraj brezhibno izveden. Videti in čutiti je bilo, da so bili poslušalci nastopajočim izredno hvaležni. Kako tudi ne, saj so jim v prelepi slovenski besedi delili žlahne darove duha, ki so v teh dneh barbarizma tako redki... Spored tega mozaika je bil sledeč:

S P O R E D

ISKANJE

Ivan Pregelj: Iskanje
Izajja: Bog Stvarnik
Ksaver Meško: Molitev

DOMOVINA

Alojz Gradnik: Trubar
Ljubka Šorli: Poet iz Vrbe
Ivan Tavčar: Zemlja domača ni prazna beseda
Pestner: Ljubim te Slovenija, solist Blaž Potočnik
Anton Aškerc: Brodnik
Franc S. Finžgar: Slovenska nedelja
Simon Gregorčič: Soči, ritmična spremljava:
Heidy Šušteršič
Avgust Pavel: Ne de vsigdar, kak je bilo

LJUBEZEN

Dr. Joža Lovrenčič: Zgodba o rdečih rožah in solo
spev: Blaž Potočnik
Po Ovidu: Orfej in Evridika, priredil Anton Sovre
Iz »Šikinga«: Dekletova tožba; prevod Alojz Gradnik
Ven-Kiun: Pesem o beli glavi
W.S. Gilbert in A. Sullivan: Predporočna arija
neveste Yum-Yum iz operete Mikado, solistka
Nežika Čekuta, prevod Vilko Čekuta
Vu-Ti: Jesen, prevod Alojz Gradnik

ŽIVLJENJE

Ivan Cankar: Grenka je pot do učenosti
Shakespeare: Odlomki iz Hamleta, prevod Oton
Župančič
Anton Aškerc: Anka
Oton Župančič: Okno je zazvenelo
Ciril Zlobec: Sosed Marka
Andrew L. Webber: Spomin iz operete Cats, solistka
Nežika Čekuta, prevod Vilko Čekuta

MATI

Mirko Mahnič: Privid
Lado Piščanc: Mati
Marij Skalan: Tašča
Vinko Beličič: Materina luč

ODSEV...

Solženicin: Molitev

Dela so recitali: (Žene in dekleta) – Mirjam Čekuta, Nežika Čekuta, Mojca Oražem, Anica Resnikova, Metka Škulj in Heidy Šušteršič; (Gospodje in fantje) – Marko Čekuta, Vilko Čekuta, Lojze Oražem, Joško Oražem, Blaž Potočnik in Lojze Žizek; Klavirska spremljava: Janko Kastelic; Kulturni mozaik je zamislil: Vilko Čekuta

SESTRE NOTREDAMKE PIŠEJO

Prišlo je pismo iz Slovenije. Pisale so sestre Notredamke iz Struge pri Otočcu na Krki. V njihovem pisanju so pozdravi in voščila z najboljšimi željami za leto 1984. Povedo pa tudi, da molijo za vse prijatelje, naj se nahajajo kjerkoli na tem božjem svetu.

Pismo pa prinaša tudi veliko novico. Takole se sliši: »Na praznik sv. Ane in Joahima smo dobile gradbeno dovoljenje za zidanje bodočega samostana v Novem mestu v senci kapiteljskega zvonika. Veliko prostovoljnega dela so opravili novomeški mošje in fantje zastonj. Mnogo milijonov so nam prihranili. To nam daje poguma.

Do konca leta naj bi bila

hiša pokrita. Prihodnje leto bomo nadaljevale, seveda če bo dotekala tudi pomoč, največ od naših nizozemskih sester. (Ali niso pod tem mišljene tudi sestre v civilu? opomba por.) Mogoče, to je oktobra 1986, bomo praznovali 100-letnico prihoda naših sester na Kranjsko-Šmihel, že v novem samostanu Muzejska 13.

Hiša spada v spomeniško varstvo, na zunaj mora ostati isti videz, znotraj smo kaj spremenile; za kakih 25 sester bo prostora z vsemi pritlikinami. Kapiteljski vrt, vsaj upamo, nam bo na razpolago. Ljudje so rekli: »pomagajmo, da bodo prišle naše sestre spet nazaj!« Lepo se to sliši. Le pridite, boste rekli, svetovali,

mogoče celo pohvalili. Težav, skrbi, ovir vseh vrst, dajatve na vse strani, to nas mori noč in dan. Bog nam pomagaj do konca!

V tekočem letu so umrle na Strugi tri sestre kar zaporedoma. 4. januarja (1983! op. por.) s Frančiška, dobra sestrica, 8. februarja naša svetniška s. Štefana in 12. marca s. Bole-slava, molčeča in modra kuharica. Vse tri so pokopane v istem grobu. Še za grobove je težava – prostor. V oktobru smo pokopali četrto v Trnovem. Danes grem obiskat v bolnico s. Tarzicijo, sestro od sestre Jakobine; obe sta težki sladkorni bolnici. Še mene je prišla ta bolezen; vzrok so gotovo, te velike težave in skrbi.

Letos smo praznovali 150-letnico naše ustanovitve; čakamo, da bo naša ustanoviteljica, mati Terezija Jezusova Gerhardinger v prihodnjem letu proglašena blaženim. Takrat pa bomo spet romale v Rim, dasi so samo potovanja tako silno drage.

Sedaj živimo na Strugi pri Otočcu na Krki. Petnajst nas je. Ko bo v Novem mestu končano, bo preselitev.

V imenu vseh sester v Sloveniji, posebno struških in mojih vsem lepe pozdrave!

M. Alakok Dugulin

Pismo šolskih sester ne potrebuje nikake razlage. Sestre rabijo pomoč in sicer od nas v Severni Ameriki živečih Dolenjcev. Bilo bi lepo, če bi se nam pridružili tudi drugi Slovenci. Kdor pozna zgodovino Novega mesta bo gotovo vedel, da Turki tega mesta niso nikoli premagali. Zato tudi nas ta mala prošnja ne bo uničila. Pomagajmo sestram, da bodo varne v senci kapiteljskega zvonika. Zvonik pa bo dobil v senci luč, da se bo še bolj ponosno dvigal Bogu v čast, nam pa v ponos. Pošljite darove na Rev. Franc Turk, 782 Brown's Line, Toronto, Ont. M8W 3W2.

Janez Tratnik
Fr. Franc Turk
S. Teodizija Judnič

DUH VEJE...2

TORONTO, Ont. - Iz slovenskih vrtov, iz tisočletne kulture daljnega Vzhoda, od Shakespearevega Hamleta in modernega ameriškega Broadwaya je voditelj Slovenskega gledališča g. Vilko Čekuta zbral in ustvaril kulturni mozaik v besedi, pesmi in plesu ter ga z recitatorji, člani Slovenskega gledališča predstavil z naslovom *Duh veje...2* v slovenskih dvoranah v Torontu 5. in 12. februarja. (Spored te prireditve je objavljen na drugem mestu v današnji *Kanadski Domovini*. op. ur.)

Osnovna misel letošnjega programa je opis življenja v

(dalje na str. 6)

IZ SLOVENSKE PISARNE

Nadaljujemo seznam publikacij iz založbe Slovenske Kulturne Akcije.

MEDDOBJE, revija SKA; na zalogi so vse številke letnikov I., II., III., IV., in V. Od letnika VI. št. 3-4 in 5-6. Vsi popolni letniki od VII. do XIII., dalje, popolna letnika XV. in XVI. Vsaka številka stane U\$S 7.

DANTE ALIGHIERE, BOŽANSKA KOMEDIJA – PEKEL. Prepesnil, uvod in razlago sestavil dr. T. Debeljak. Oprema in lesorezi: B. Remec, 1959. Stane br. U\$S12 in vez. U\$S15.

DNEVI SMRTNIKOV. Izbor slovenskih pisateljev: Žele, Kociper, Beličič, Kramolc, Mauser, Novak, Koršec, Potokar, Javornik, Bükvič, Marolt, Simčič, Ogrin, Debeljak, Rudolfova, Kos, Jurčec. Zbirko je uredil A. Geržinič. Izšla 1959. Broširana U\$S7.

SLOVENSKA LIKOVNA UMETNOST V ZAMEJSTVU Marjan Marolt. Knjiga prinaša 19 reprodukcij del F. Goršeta, M. Savinškove, B. Kramolca, A. Ivančeve, M. Volovška in F. Ahčina. Cena U\$S7.

ZGODOVINSKI ATLAS SLOVENIJE. Uredil prof. Roman Pavlovčič 1960. Prvič je izšel v taborišču Špital 1948. Druga, pomnožena izdaja in zemljevidi na novo prerisani s prilogo nekaterih grbov slov. mest. U\$S10.

RDEČE BIVANJE. Pesniška zbirka Karel Truhlar, stane U\$S6.

PRAVLJICE I., A.S. Puškin. Pravljičica o ribiču in ribici. Poslovenil dr. T. Debeljak, U\$S3.

PRAVLJICE II., A.S. Puškin. Pravljičica o mrtvi carični in sedmih junakih. Prepesnil dr. T. Debeljak, U\$S3.

NOVA PESEM, Vinko Beličič. Izbor novel in črtic, v močni izbrani besedi tržaškega obmorskega sveta. Cena br. U\$S6 in vez. U\$S9.

POVESTICE, Stanko Majcen. V tej knjigi so zbrani začetki Majcenovega literarnega dela, objavljeni v *Domu in svetu* v letih 1913-1923. Cena br. U\$S8, vez. U\$S11.

SIVI DNEVI, Marko Kremžar. Črtice iz ljubljanskih zaporov po vrnitvi iz Vetrinja. Cena br. U\$S8, vez. U\$S11.

DEŽELA, Fran Zore. Izbor pesmi, ki jih je leta 1963 uredil Simon Preprost. Cena U\$S5.

POT IZ MRTVILA, Milan Komar. Razprave obsegajo zakladnico misli in načel življenju na pot: Tokovi proti tokovom; Korenine kačurstva; Borba in ljubezen; Pot iz mrtvila; Preprostost in poenostavljenost; Pravica do drugačnosti. Cena U\$S5.

PESEM NAJ ZAPOJEM, Ivan Hribovšek. Zbirka ima 101 stran in ji je uvod napisal dr. T. Debeljak. Stane U\$S8.

ISKANJA, Dr. Vinko Brumen. 283 strani. Zbirka misli, ki jih je avtor napisal ob opazovanju in študiju zdomske skupnosti. Naslov poglavij: Brez vodnikov in luči. Od načel do dejanj. Misli o kritiki. Naseljenci in narodnost. Največja pa je ljubezen. Cena br. U\$S7, vez. U\$S10.

ZANKE, Narte Velikonja. Uredil in sklepno besedo napisal dr. T. Debeljak. Novele bodo pravo odkritje za one, ki poznajo Velikonjo samo kot pisatelja domačijske povesti. Cena br. U\$S8, vez. U\$S11.

NA OZARAH, Karel Mauser. To je 25. knjiga izrazi-tega in najbolj priljubljenega pisatelja v emigraciji. Cena U\$S8.

ŽALOST ZMAGOSLAVJA, Debeljak-Remec. Poljska vojna in emigracijska lirika med drugo svetovno vojno. Cena U\$S6.

HUDA PRAVDA, A. Ilija. Povest iz domobranskega življenja na postojanki nekje v Sloveniji. Cena br. U\$S8, vez. U\$S11.

LJUBEZEN IN SMRT IN ŠE KAJ, V. Kos. Pesmi z daljnega Vzhoda. U\$S8.

KNJIGA O VERI, UPANJU IN LJUBEZNI, Avrelj Avguštin. Prevedel Fr. K. Lukman. Emhridij obsega nauk Cerkev, ki ga razlaga odlični učitelj. U\$S7.

LJUDJE IZ OLJŠNICE, Frank Bükvič. Cena U\$S7.

JOŽE PETKOVŠEK. Marjan Marolt je napisal življenjsko povest na 299 straneh o slikarju Jožetu Petkovšku. Izdajo dopolnjujejo Debeljaka življenjepisi M. Marolta in študija dr. R. Ložarja o slikarju Petkovšku in o umetnostnem zgodovinarju Maroltu. Cena br. U\$S7, vez. U\$S10.

BUTARA, Franc Kunstelj. Močne novele in črtice, 263 strani. Cena br. U\$S8, vez. U\$S10.

(dalje na str. 6)

KOLEDAR PRIREDITEV

V »Koledar« pridejo prireditve društev in drugih organizacij, ki objavljajo v »Imeniku društev« vsak mesec. Vključene so tudi prireditve, ki so v uredniškem mnenju koristne za našo skupnost.

MAREC

3. — Dramatsko društvo Lilija priredi nagradno maškarado v Slovenskem domu na Holmes Ave. Igrajo Veseli Slovenci.

10. — Pevski zbor Glasbena Matica priredi koncert z večerjo v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Igra Slogar orkester.

11. — Društvo Najsvetejšega Imena pri Sv. Vidu priredi vsakoletni zajtrk s klobasicami in omletami (pancakes and sausages) v farni dvorani, od 8. zjutraj do 1. popoldne.

24. — Slovensko-ameriški Primorski klub priredi večerjo s plesom v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Igra Tone Klepec orkester.

31. — Slovenski narodni dom priredi večerjo in program ob Domovi 60-letnici oziroma 70-letnici.

31. — Zbor Slovenska pesem priredi koncert pri Brezmadežni s čudodelno svetinjo v New Torontu, Kanada.

APRIL

1. — Misijonska Znamkarska Akcija priredi kosilo v avditoriju pri Sv. Vidu.

7. — Pevski zbor Jadran priredi koncert v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd.

7. — Zbor Slovenska pesem priredi koncert pri Sv. Štefanu v Chicagu. Pričetek ob pol osmih.

14. — Fantje na vasi, Toronto, priredijo koncert v cerkveni dvorani na Brown's Line. Začetek ob 7. zv.

15. — Dramatsko društvo Lilija poda Finžgarjevo dramo »Razvalina življenja«, v Slovenskem domu na Holmes Ave.

28. — Tabor DSPB Cleveland priredi svoj pomladanski družabni večer v Slovenskem domu na Holmes Ave. Igra orkester Veseli Slovenci.

MAJ

12. — Slovenska šola pri Sv. Vidu priredi Materinsko proslavo v farni dvorani. Pričetek ob 7. uri zvečer.

13. — Slovenska šola pri Mariji Vnebovzeti priredi Materinsko proslavo v šolski dvorani. Pričetek ob 3. uri popoldne.

Rojakil Priporočajte Ameriško Domovino svojim slovenskim prijateljem in znancem!

20. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, Wis. priredi Materinsko proslavo.

26. — Pevski zbor Korotan priredi pomladanski koncert v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Po koncertu igra orkester Veseli Slovenci.

27. — Društvo SPB Cleveland obhaja slovenski spominski dan za vse žrtve vojske in komunistične revolucije s sv. mašo ob 11.30 pri Lurški votlini na Chardon Rd.

28. S.K.D. Triglav, Milwaukee, Wis. priredi Spominski dan proslavo.

JUNIJ

3. **Otvoritev Slovenske pristave.**

16. in 17. — Tabor DSPB Cleveland poda spominsko proslavo za vse pobite slovenske domobrance, četnike in vse žrtve komunistične revolucije, na Orlovem vrhu Slovenske pristave.

24. — Slovenska šola pri Mariji Vnebovzeti priredi piknik na Slovenski pristavi.

24. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, Wis. priredi prvi piknik v Triglavskem parku.

30. — Slomškov krožek priredi romanje v Lemont.

JULIJ

8. — Misijonska Znamkarska Akcija ima piknik na Slovenski pristavi.

13., 14. in 15. — Poletni festival pri Sv. Vidu.

22. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, Wis. priredi misijonski piknik v Triglavskem parku.

29. — Slovenska šola pri Sv. Vidu priredi piknik na Slovenski pristavi.

AVGUST

12. — Belokranjski klub priredi piknik na Slovenski pristavi. Igra Toni Klepec orkester.

19. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, Wis. priredi drugi piknik v Triglavskem parku.

SEPTEMBER

15. — Slovenska folklorna skupina Kres priredi program slovenskih narodnih in umetnih plesov v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave.

16. — Oltarno društvo fare Sv. Vida priredi kosilo v dvorani pri Sv. Vidu.

16. — Vinska trgatev na Slovenski pristavi.

23. — Društvo SPB Cleveland priredi romanje v Frank, Ohio.

23. — Slovenska folklorna skupina Kres ponovi program slovenskih narodnih in umetnih plesov v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave.

29. in 30. — Ohijjska KSKJ federacija praznuje 90. obletnice ustanovitve KSKJ, v avditoriju pri Sv. Vidu.

DUH VEJE...2

(Nadaljevanje s 5. str.)

literarni obliki. Program je razdeljen v pet stopenj: Iskanje, Domovina, Ljubezen, Življenje, Mati, ki se zaključijo v Odsevu (Solženicin: Molitev).

V tipičnih delih slovenskih pisateljev, pesnikov in prevajalcev, v operetnih arijah Gilberta in Sullivana (Mikado) ter modernega glasbenika Andreja Webbra (rock opera Cats) je človeško dogajanje prikazano v vseh odtenkih globokih misli in čustev z ritmično in prozaično besedo, ki je naši duši kot topli dih pomladnih trav, kot sveži zrak s planin in v sončni žar ovit pozdrav od morskih dalj...

Recitatorjem sta se pridružili letos dve mladi umetnici: Heidy Šušteršič je ustvarila baletno ritmično spremljavo k pesmi Soči, članica Stratford Theatre-a, solistka Nežika Čekuta pra je izvajala predporočno arijo neveste Yum-Yum iz operete Mikado in Spomine iz opere Cats.

Zadovoljivo število poslušalcev v obeh dvoranah je gotovo znamenje, da še kulturno dihamo, da duh še veje in prinaša lepoto notranjega doživetja v brezličnost modernega sveta. Anica Resnik

30. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, Wis. priredi Vinsko trgatev v Triglavskem parku.

OKTOBER

6. — Fantje na vasi priredijo 7. letni koncert v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Pričetek ob 7. uri. Za ples igra Alpski sekstet.

20. — Tabor DSPB Cleveland prireja svoj jesenski družabni večer v Slovenskem domu na Holmes Ave.. Za zabavo in ples igra orkester Veseli Slovenci.

20. — Pevski zbor Glasbena Matica priredi koncert v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave.

21. — Občni zbor Slovenske pristave.

28. — Slomškov krožek priredi kosilo v dvorani pri Sv. Vidu. Serviranje od 11.30 do 1.30 popoldne.

NOVEMBER

3. — Štajerski klub priredi veselo Martinovanje v dvorani sv. Vida. Igrajo Veseli Slovenci.

10. — Belokranjski klub priredi Martinovanje v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. Igrajo Veseli Slovenci.

10. — Pevski zbor Jadran priredi svoj jesenski koncert v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd.

11. — Slovenski šoli pri Sv. Vidu in pri Mariji Vnebovzeti se spominjata 25. obletnice smrti dr. Gregorija Rožmana.

16., 17. in 18. — Novemberfest pri Sv. Vidu.

Otmar Mauser:

O B R A Z I

Pred očmi obrazi znani se vrsté...
Kot prividi mi vstajajo v spominu,
molče mi govore kot oče sinu,
z menoj v zgodnje jutro vsi bedé.

'Glej, tudi mi na zemlji enkrat smo živeli,
kot romarji stopili smo na dolgo pot,
ki polna je bila trpljenja in zarot,
dokler življenja našega nam niso vzeli.

Ti še živiš! Po tebi naj usta naša govoré!
Povzdigni glas!

Ne bo več vrnil se zgubljeni čas,
zato opevaj našega rodu gorjé!

Povej ljudem o usodi naši
ko spomladno cvetje je brstelo,
in našo zemljo pokrilo je razpelo,
in nikogar, ki prišel bi k naši črni maši!

Tu sem, bratje! Že osušile so se mi solzé!
Obrazi vaši so postale mi svetinje,
kažoč mi pot v višave sinje,
saj tudi moja duša večnosti nasproti gre.

IZ SLOVENSKE PISARNE

(Nadaljevanje s 5. str.)

ZAPISI IZ ZDOMSTVA, Franc Papež. Nastali so kot odmev življenja v slovensko zdomsko problematiko. Cena U\$S7.

ZBRANO DELO pesnika F. Balantiča, ki ga je uredil France Papež. Balantič je živa in vredna beseda, polna mladostnega čustva, ki nosi v sebi prvine kaotičnega časa. Cena br. U\$S15, vez. U\$S18.

PIJ FANT GRENKO PIJAČO, Jože Krivec. Pisatelj v duhu realizma, obenem pa v razpoložensko liričnih opisih poustvarja svoja doživetja v treh svetovih: rodni kraj, taborišča, Amerika. Cena br. U\$S8, vez. U\$S11.

ZGODBE O ZDOMCIH IN ŠE KAJ, Frank Bükvič. To so zgodbe prekmurskega človeka tako na domači zemlji, kakor tudi v zdomstvu in podobe iz okolja, ki ga v novem svetu obdaja. Cena U\$S7.

NAŠ IN MOJ ČAS, Vinko Brumen. Knjiga vsebuje eseje in razprave, ki se ne ukvarjajo s kakimi abstraktnimi idejami, načeli in pojmi, ampak ostajajo v tesnem stiku z življenjem, kateremu išče smisel, ideale in cilje. Cena knjigi, ki ima 376 strani, je br U\$S12, vez. U\$S15.

ANTOLOGIJA SLOVENSKEGA ZDOMSKEGA PESNIŠTVA, ki sta jo uredila dr. T. Debeljak in France Papež. Izbor iz del 40 pesnikov, povečini iz zdomstva. Cena br. U\$S15, vez. U\$S18.

ZEMLJA SEM IN VEČNOST; zbrane pesmi Karla Mauserja. Cena U\$S8.

SPEV O NAŠI GORI, Vladimir Kos, oprema in risbe France Gorše. Cena U\$S6.

SLOVENSKO ŠOLSTVO V ČASU ZAVEZNIŠKE ZASEDBE NA PRIMORSKEM, Alojzij Geržinič. Cena U\$S6.

SKOZI LUČI IN SENCE I., II., IN III. del. Ruda Jurčec, cena vseh treh delov U\$S20.

Pri naročilu po pošti je treba gornjim cenam dodati še poštnino. (Bo še)

Uprava Slovenske pisarne
618 Manning Ave. Toronto
Canada M6G 2V9

Grdina Pogrebna Zavoda

531-6300
431-2088

17010 Lake Shore Blvd.
1053 E. 62nd St.

Grdina Trgovina S Pohištvom

531-1235

15301 Waterloo Rd.

Metro Caravan 1984

Slovenski paviljon »Ljubljana«

Letos poteka šestnajst let, odkar smo torontski Slovenci prvokrat odprli vrata svojega paviljona v okviru Metro Toronto International Caravan, ki vsako leto predstavlja pestrost mnogoterih narodnih skupin v širnem Torontu.

V začetku vsakoletnih priprav je izbira »Miss Ljubljana«. Tako je bilo v soboto na družabnem večeru v newtorontski cerkveni dvorani 18. februarja po oceni sodnikov in ljudskih volitev to častno ime podeljeno gđ. Metki Škulj, hčerki g. Jožeta in ge. Nežke

Škulj. Devetnajstletna Metka je študentka na York University, študira biologijo, fiziko in kemijo in želi postati učiteljica.

Svoj prosti čas posveča slovenski župnijski skupnosti pri Mariji Pomagaj. Slovenski materin jezik ji je vsakdanja govorica. S svojim naravnim nastopom bo Metka Škulj na letošnji Karavani Slovincem v ponos in veselje, tisočem obiskovalcem pa vzor moderne, idealnega dekleta, ki služi Bogu in narodu. Čestitamo!

A. R.

Predsednik g. Lojze Žižek ob 30-letnici Slovenske Hranilnice in Posojilnice Janeza E. Kreka v Torontu

na rednem letnem občnem zboru 29. feb. 1984.

V mesecu maju prejšnjega leta (1983), so potekla tri desetletja spočetja prve Slovenske Hranilnice in Posojilnice v Torontu.

30 let življenja – 30 let zgodovine!

Namenil sem se, da se povrnem nazaj za več let pred ustanovitvijo tega denarnega zavoda.

Nekdo je zapisal tole:

Pogosto govorimo o ljudeh, o tistih ljudeh, ki so snovali velike zamisli in jih z naporom in žrtvami vseh svojih življenjskih moči, uresničevali s svojim delom. Med njimi so ljudje, ki so se svojim idejam ne samo posvetili, temveč tudi podredili svojo smrt, izkoristili so jo za dokaz tistemu, za kar so živeli. Med take ljudi uvrščamo Janeza Evangelista Kreka. (J.V.)

Bistvo Krekovega socialnega nauka, ki ga je razvijal na osnovah Evangelija, v katerem je videl poglobljeno pomoč za izboljševanje socialnih razmer malega človeka. Nastopal je proti razredu, v katerem je izginjala krščanska ljubezen, poštenost in pravičnost.

Bil je socialen delavec, bil pa je človek, ki pomaga reševati in ozdravljati zlo in odpravljati težave, ki so nastale v človeški družbi.

Skratka, Janez E. Krek je bil človek, ki je sprožil dobo razvoja slovenskega združništva. Posvetil se je temu delu v letu 1894 in s tem rešil malega človeka, ki je jedro večine. In glej, do leta 1910 je bilo že okrog 560 Zadružnih

ustanov iz vseh slovenskih dežel. (Z. Slov., str. 563)

Jesen je bila v letu 1917. Na Dolenjskem, v Št. Janžu, komaj 52 let star, duhovnik, bogoslovni profesor – steber slovenskega naroda, za vedno zatisne oči.

Prisluhnimo besedam, ki jih je zapisal Cankar ob bridki izgubi tega velikana:

»Izkazalo se je kakor še nikoli: Kdor daje ljubezen, mu je povrnjena tisočkrat. Ne z mečem, z ljubeznijo je zmagal Kristus... Nič žalosti ob tem grobu. Bolj nego kdaj zaupajmo v svoj narod... kajti njive, ki je imela take orače in sejalice, ne pomori slana, ne pobije toča... Tisto uro, ko je presunil slovenski narod glas, da doktorja Kreka ni več, je zakrvavelo vsako srce, da so se nam orosile oči... Ta pogreb... je bil slavnostni spreved za vojskovodjem, ki je zmagal, ko je padel...« (Zaliv, sept. 1977)

Torej, po Cankarjevem pričevanju je bila tedaj Krekova veličina in tudi skrivnost njegovih uspehov v njegovi poštenosti, ki edina more obroditi sočen sad, in zlasti v njegovi ljubezni, ki samo daje in ne jemlje, ki da vse, celo življenje. (Vinko Brumen, Srce v sredini, str. 405)

Ni čudno potem, da je skupina slovenskih novonaseljencev v Torontu leta 1953 ob zamisli in ob ustanovitvi prve Slovenske Hranilnice in Posojilnice, se pridružila Krekovemu nauku in si naredila njegovo ime.

30 let – Služenja in uslug Slovincem v Torontu. Usmerjen biti v sočloveka in mu nuditi pomoč. Pomoč malemu človeku, da se je postavil na noge. 30 let – ne iskanja profita, ampak reševanja.

Meglen je bil začetek pred 30 leti, zavrt v negotovost. Svojo usodo so začeli s praznim listom, a začeli so pisati. Danes je popisan ne le en list, sto listov, cele knjige.

Koliko kapitala – Koliko uslug – Koliko rešitev! Koliko garanja: sej, občnih zborov! Koliko stopinj, koliko publikacij!

Naj natrosim samo nekaj števil iz rasti denarnega zavoda Janeza E. Kreka v preteklih tridesetih letih:

Konec 1953. leta:

Stanje vlog – \$24.399

Posojila – \$11.348

Število članov – 139

Čez 10 let – 1963:

Stanje vlog – \$889.896

Posojila – \$823.472

Število članov – 1240

Čez 20 let – 1973:

Stanje vlog – \$3.150.409

Posojila – \$2.460.141

Število članov – 2885

Čez 30 let – 1983:

Stanje vlog – \$10.685.523

Posojila – 7.734.741

Število članov – 4137

30 let dela, poštenja in uspeha. 30 let izboljševanja.

Nagle socialne in gospodarske spremembe so nas držale budne. Šli smo s časom. Imamo sodoben način poslovanja in služenja, kar je vzrok učinkovitosti.

Praznovati jubilej našega prvega slovenskega denarnega zavoda na kanadskih tleh naj bo oddolžitev vsem tistim, ki so gradili to slovensko ustanovo v veri uspeha in v veri pomoči slovenskega človeka v tujini. Ta jubilej naj bo oddolžitev ravno tako vsem tistim, ki strmijo in se trudijo, da ohranijo uspehe te ustanove. Ta jubilej naj bo oddolžitev vsakemu poedinemu članu, ki je steber, moč in vir naše uspešne prihodnosti.

Ne pozabimo stopinj, ki jih je zarisala Krekova Hranilnica in Posojilnica, ki so povezane z naporom, s pogumom, ki hoče naprej, neznanim obzorjem nasproti. Stopimo skupaj z mlajšim rodом na pot, v smislu združne misli, v nove razsežnosti. Mlajši rod naj bi bil ta, kateri naj oblikuje in varuje vrednote, ustvarjene preko te ustanove. Ta rod bodi sila, ki vplete in učeni v verigo delo prednikov, ki veže preteklost s prihodnostjo, v cilju uspeha in pomaganja sočloveku.

Držimo se, kar je zapisala Zadružna misel v letu 1982:

Zadružniška ideja mora ostati živa danes in jutri. Ne smemo se izneveriti našemu velikemu Slovincu Janezu Evangelistu Kreku, ki je že pred 90 leti začel ustanavljati to, kar mi še danes nadaljujemo. (Zadružna misel, Leto 2, števil. 1, 1982)

Torej še na mnoga leta in ta mnoga leta so v rokah nas vseh!

Jugoslovani ob uri omejitev

PARIZ, Fra. - Po zadnji jeseni doživljajo Beograjčani več dni v tednu in več ur na dan (tudi do osem ur) izklope elektrike in gretja. Tramvaji se ustavljajo v hipu, šolarje pošiljajo domov, televizijske programe krčijo na najmanj – to so postali v jugoslovanskem glavnem mestu vsakodnevni prizori.

Zadnji božič so Jugoslovani hočeš nočeš morali praznovati ob svečah. Pretekli teden (ta članek je izšel v pariškem *Le Figaro* 14. dec. 1983, torej pred letošnjim božičem in bil objavljen v slovenskem prevodu v februarški številki *Naše luči*, ki je pravkar prispela. Ur. AD) so se pojavile karte za razdelitev toka na obroke, ki določajo pravila za porabo elektrike v vsaki družini. Sleherno prekoračenje teh pravil je lahko kaznovano z odklopitvijo toka za osem dni.

V pričakovanju boljših dni se Beograd, ki šklepeta od mraza, žene za jeklenkami s plinom, za žepnimi svetilkami, svečami in drugimi svetlobnimi ali grelnimi nadomestki.

Že približno štiri leta so Jugoslovani na psu: so žrtve pomanjkanja, tako pralnih praškov ali olja kot kave ali mesa, na robu gospodarskega propada. Prezadolženi so (dolga znaša 20 milijard dolarjev ali tretjino jugoslovanskega družbenega proizvoda) in posledično žrtve bolj ali bolj ostrih omejitvenih ukrepov.

To leto (1984) bo prav tako težko. Ukrepi, ki jih je vlada po nagovarjanju zahodnih upnikov pred kratkim sprejela, namreč sprostitev cen, zvišanje davkov in zaprtje nedonosnih podjetij, dajejo Jugoslovanom jasno razumeti, da bodo morali pas še za eno luknjo zategniti. Po dveh desetletjih nebrzdane rasti in porabe se je Jugoslavija v hipu zavedla, da je nič več kot dežela v razvoju.

A medtem, ko so si odgovorni v Jugoslaviji edini v priznanju napak, ki so jih storili v teku preteklih let (pri tem se pa nepogrešljivo vprašanju odgovornosti povsem izogibajo), si niso vedno edini o zdravilu proti njim.

Res je njihova naloga posebno zapletena. Kako npr. ustaviti, ne da bi s tem zamajali oporo in dušo jugoslovanske države (samoupravljanje in zvezno ureditev); samosvoje in neodvisno ravnanje šestih republik? Te so v teku zadnjih let dolgo rabile in zlorabile svojo neodvisnost, npr. za naložbe brez načrtov, ali iz prestižnih razlogov razvijale medpokrajinsko neusklajeno in škodljivo tekmovalnost. To je spreminjalo državni trg vedno bolj v grad v oblakih... Kako še najti ravnotežje med temi različnimi pokrajinami, ne da bi zavrla razvoj najbolj bogatih in istočasno ne kaznovali najbolj revnih?

Kljub ustvaritvi zveznega sklada za razvoj, namenjenega podpori najbolj revnih pokrajin, je dohodek na prebivalca

na Kosovu dejansko sedemkrat manjši kot v Sloveniji.

Trenutno teče pogovor med tistimi, ki zagovarjajo poglobitev samoupravnega sistema, in tistimi, ki so za ponovno centralizacijo.

CK KPJ je julija 1983. sprejel načrt o gospodarski stabilizaciji, ki pomeni dejansko gospodarsko reformo. Večina načrtovanih zakonov je izzvala tu in tam javne ugovore. Hrvatje in Slovenci, ki so sklopu zveze najvažnejši dobavitelji deviz, so se npr. dvignili proti misli, da bi devize upravljalo zvezno telo. Prav tako sta davek na drugotna stanovanja in poenotenje cen (večino cen v Jugoslaviji določajo krajevne mešane komisije in so torej po pokrajinah različne) sprožila koncert ugovorov.

Junija je glasovanje vrste zakonov, ki dajejo zvezni vladi pravico, da sprejme od Zahoda naložene pogoje za prejem novih posojil, sprožilo pravo živčno vojsko: poplava besed, mnogo preprečevanj parlamentnega dela in končno zagrožitev Planinčeve, da bo odstopila...

Pred kratkim je načrt usoglašena šolskih leposlovnih programov med šestimi republikami dvignil skoraj splošno kritiko. Slovenci so npr. izjavili, da se čutijo danes bolj ogroženi od srbohrvaške kulture kot pred sto leti od avstroogrske monarhije.

V maju so Jugoslovani praznovali tretjo obletnico Titove smrti. Če ostaja Tito še vedno navzoč prek portretov, obešenih vsepovsod po trgovinah in uradih, pa postaja njegova politična dediščina po malem javno vprašljiva. Posebno tisk in razumniki, katerih kritike režim včasih poravnava s procesi, da manjka oblasti, in opozarjajo, da nastaja med uradnimi govori in resničnostjo vedno globlji jarek.

Politika neodvisnosti in nevezanosti se težko prilagaja, tako mislijo nekateri, naraščajoči denarni in gospodarski odvisnosti od obeh blokov. (Ker jugoslovansko gospodarstvo ni moglo tekmovali na zahodnem trgu, se je dejansko moralo obrniti h Comeconu in ZSSR, ki pomenita skoraj polovico njegovih izmenjav.)

Spričo teh mnogoterih nasprotij prisiljena k nevarni igri ravnotežja med Vzhodom in Zahodom, se zdi jugoslovanska pot še danes, kljub štiri-desetletnemu obstoju, zelo krhka.

Le Figaro

Oglašujte v Ameriški Domovini! S tem boste pomagali sebi in tudi našemu listu!

ZAK
COSIC
Since 1890

FUNERAL
HOME

Dostojanstvena postrežba po zmerni ceni
Jedilne in družabne sobe na razpolago
28890 Chardon Rd., Willoughby Hills
(1 Block East of Bishop Rd.)
585-5100

Susan Zak Cosic - Funeral Director

ANDREJ KOBAL

SVETOVNI POPOTNIK PRIPOVEDUJE

(nadaljevanje)

Polkovnik Hocevar je preskrbel potrebno, da je bil polet na jug brezplačen in izletniški. Najel je štirimotorno letalo. Razen dveh narednikov sva bila edina potnika. Poleg tega je pilotu naročil, naj ne leti v ravni črti, temveč vzporedno z obrežjem japonskega Sredozemskega morja, nad velikimi mesti Osaka in Kobe ter razvalinami Hirošime in Nagasaki.

Polet je vodil preko največjih japonskih vulkanov. Tik pod nami se je razprostiralo miljo široko okroglo brezno, polno razpaljene lave. Na vprašanje, če ni nevarno tako nizko leteti nad ognjeno površino, je pilot pojasnil, da smo dovolj visoko, ne manj kot miljo nad najvišjim vrhom; s tolikšne višine se nudi polnejši pogled na ogromni vulkan.

Med nadaljnjim poletom do letališča na Okinawi, mi je Hocevar pripovedoval o hudih bojih za zavzetje tistega otoka. Letališče je bilo pod ameriško kontrolo in vsi kraji prostranega otočja pod vojno upravo. Ker je bil polet tako rekoč le za naju, se nama ni mudilo. Hocevar je poklical znanca v mestu in kmalu sva bila v njih veseli družbi s kosilom v oficirski menzi na letališču.

Oficirjem se je očividno dobro godilo. Vendar ni bilo med njimi niti enega, ki bi si ne želel takojšnjega povratka ne ravnvo iz vojne službe, le domov. Večkrat sem slišal opazko, da bi morale Združene države prepustiti otočje Okinawa Japoncem brez odlašanja.

Hocevarjevo poznanje otoka Formose je bilo praktično in skoro bi rekel znanstveno. Zdelo se mi je, da je poznal vsak obrežni prod, reke in potoke in tudi precejšen del zaledja. Ko so edinice zasledovale umikajočega se nasprotnika, je imel priložnost preučevati notranjščino osrednjih pragozdov. Pohodi so ga vodili do divjih rodov v džungli, tako da je lahko seznanil z življenjem pračloveka na Formosi.

Direkten stik z nekaterimi rodovi te nepoznane rase je iz-

popolnjeval s čitanjem redkih spisov raziskovalcev. Njegovo pripovedovanje na poletu z Okinawe do Formose je torej zvenelo kot znanstvena razprava pristnega antropologa.

Skupnega prebivalstva je Formosa tedaj štela okoli petnajst milijonov, večinoma Kitajcev. Med temi so bili milijoni, ki so pobegli izpod komunističnega režima. Po ljudskem štetju ni bilo več kot petdeset tisoč Japoncev. Za imenovanega pračloveka so raziskovalci ugotavljali od 150 do 200 tisoč oseb.

Prvotno prebivalstvo Formose je bilo malajskega izvora. Ker je bilo brez civilizacije ali kakršnega koli družabnega ustroja, se ni moglo zoperstavljati Kitajcem, ki so se začeli priseljevati na otok v trinajstem stoletju in so postopoma izganjali praljudi v osrednje gričevje in džunglo. Tu so polemna pračloveka ostala in zaostala tudi, ko se je otoka polastila Japonska, ki je začela graditi mesta in po svoje narekovati način življenja kitajskemu prebivalstvu.

Številni rodovi prvotnih prebivalcev na Formosi sestavljajo dve glavni skupini: Pipahvan in Šengfan. Prva je na pol civilizirana. Ne prizna sicer nobene oblasti, a živi v skupnih seliščih, govori kitajsko in se oblači vsaj deloma po kitajsko.

Pleme Šengfan – beseda pomeni »divjaki« – , ki govori razna malajska narečja, je brez selišč in se preživlja po gozdovih ter se ne oblači. Ni hče še ni preučil rodov v tem plemenu, da bi dognal, koliko jih je, koliko ljudi šteje vsako in kakšna je njega govorica. Neki misijonar je Hocevarju dejal, da je v enem samem okrožju našel skupine, govoreče osem različnih dialektov.

Po postavi in rasti pa so dokaj enaki: srednje velikosti, prsi imajo zaokrožene naprej; žilavi so, dolgih rok in nog. Oči so jim velike, pod zaokroženim čelom, nos širok, usta velika, popačena in rjavkasta od betela, katerega moški in ženske neprestano čikajo. Te-

tovirajo se na razne načine z zarezi v kožo in barvanjem.

V kaj verujeta ti dve skupini divjakov, mi Hocevar ni vedel povedati, razen da je videl razstavljene vražarske rezbarije v obliki kač in zveri s človeško glavo. Videl je pogreb. Mrtveca so položili v grob sedečega in vrh njega postavili ležišče, na katerem je umrl; potem so ga zasuli.

Plemena se pogosto bojujejo med seboj. Glave ubitih hranijo kot trofeje, jih obesijo na drevo, pod katerim vojščaki spijo. Ko se selijo v drug del džungle, odnesejo lobanje s seboj. Če so že toliko civilizirani, da si postavijo slamnate kolibe na kolih, imajo poseben oddelek za može in dečke in tu hranijo lobanje ubitih, da jih vzpodbujajo k bojevitosti. Ženskam ni dovoljen vstop v ta predel za moške. One navadno prebivajo izven kolibe. Tkanje, poznano bolj razvitim rodovom, je popravek za ženske.

Hocevar mi je dejal, da je večkrat slišal o kanibalizmu med najbolj razvitimi rodovi v osrednjih južnih delih otoka. Dokazov o tem početju ni imel in tudi misijonar mu ni mogel povedati zagotovo o nobenem primeru. Po pripovedovanju pride do kanibalizma le pri okrutnem maščevanju. Če je bil ubiti nasprotnik hudo osvožen, ga v osvečo spečejo in pojedjo.

Misijonar je rekel, da v okoliš najbolj divjih rodov nikdar ni šel. Vedel je samo to, kar so mu povedali bolj dostopni prebivalci džungle. (Da je osveta povod za kanibalizem, se je po časopisnih poročilih izkazalo v nekaterih krajih afriškega Konga v času, ko so zadnji belgijski kolonialci zapuščali nekatere divje kraje.)

Moj prvi dvotedenski obisk Formose ni bil počitniški izlet. Šel sem tja na povabilo Čangkajškove vlade, da bi jim ameriške oblasti poslale svetovalca za reorganiziranje arhiva varnostnega oddelka. Opis takega posla bi bil dolgočasen, dasi delo ni bilo dolgočasno.

Ubegla republikanska vlada je vzela s seboj grmade dokumentov, ki so zadevale varnostne ustanove, poedince, organizacije in gibanja. Sklad je bil gotovo že v Pekingu nepraktično sestavljen in težko uporaben. Zmešnjava se je povečala, ko so glavno mesto v naglici izpraznili in arhiv odpeljali. K sreči so z arhivom prišli uradniki, ki so poznali vsebino. Poveljujoči general je hotel, da se zaradi uspešne uporabe arhiv moderno reorganizira.

General Mao, istega imena kot komunistični glavar Mao Tsetung, je poveljeval varnostni službi v Čangkajškovi vladi. Prijazno me je sprejel, osebno preskrbel za moje stanovanje v prijetni majhni vili z vso oskrbo in postrežbo in me predstavil svojim oficirjem.

Angleško je govoril dovolj dobro, da sva občevala brez tolmača, a za poslovne zadeve z uradništvom mi je dal sposobnega prevajalca. Ta je bil

med poslovnimi urami stalno z menoj. Eno uro vsak dan, odrejeno za predavanja častnikom, odgovornim za odseke službe, je prevajal moja navodila stavek za stavkom.

Pisane načrte za urejanje dokumentov v arhivu je prevedel in pisana vprašanja uradništva je predložil v angleščini. Vse je šlo gladko in sporazumno. Koliko pa se je arhiv mogel urediti po zahodnem sistemu, ki je v veliki meri odvisen od abecednega reda, kakršnega kitajščina nima, vendar nisem mogel biti na jasnem.

Slušatelji in general Mao najbolj, so mi zagotavljali, da so moji nasveti koristni in govorili so o takem poslovanju v zahodnem svetu. Spominjam se, da so mi skušnje v kratkih tednih leta 1943 v biografskem oddelku v Pentagonu dobro služile pri poučevanju kitajskega varnostnega štaba.

General Mao mi je izražal hvaležnost z vljudnimi povabilimi na večerje, kjer sva se sestajala sama. Priredil je tudi banket, katerega se je udeležilo šest voditeljev oddelkov službe pod njegovim poveljstvom. Na mnogih svečanih banketih sem bil gost prej in pozneje, a nikjer na tako razkošnem, kot je bil ta. Zato se mi ne zdi odveč kratek opis.

Pojedina je trajala od osme do ene in vsega je bilo po kitajskem predpisu serviranih trideset jedač. Običaj zahteva, da se med razgovori in šalami neprestano je in pije. Za normalen želodec je vse užitno in okusno. Marsikateri zahodnjak bi se kakega grižljaja ne dotaknil, ker bi se mu zdel čuden in morebiti ostuden.

Dasi sem se držal pravila »v Rimu po rimljansko«, sem pokusil vse ponujeno; posrečilo pa se mi je vljudno odkloniti elegantno, na posebnem krožniku servirano ptičje gnezdo, ki je za južne Kitajce dragoce na delikatesa. Ne vem, ali je gnezdece od sloke ali druge ptice, le to vem, da ni brez duha posebne vrste.

Vse, karkoli sem vzela, je bilo okusno, toda preveč. General Mao na moji levi strani je bil vesel nad pohvalo; ponudil je vse, vsiljeval pa ni. Kitajec ima to dobro navado, da ne vsiljuje gostu, kot je to navada pri raznih drugih Azijcih s tisočletno omiko.

Pojedina se je začela for-

malno in po nepisanem predpisu. Vsi smo stali okoli ovalne mize. General mi je šepnil, naj se usedem. Šele za menoj je sedel sam in ko je sedel on, so sedli podrejeni generali in polkovniki ter moj tolmač, na desni.

Vstopili so strežniki, za vsakega gosta eden, z brisačko na krožniku. Oziral sem se po drugih, da storim isto kot oni: vzela sem mokro, zelo toplo brisačko in si otrl obraz. Sedeče okoli mize mi je general predstavil, čeprav sem skoro vse že prej poznal. Vsak je vstal ter se nalahko priklonil.

Strežniki so nalili toplo riževino, dva majhna kozarca vsakemu gostu. Stoječ je general napil zdravico in izpili smo oba kozarca do dna. Strežniki so prinašali jed za jedjo, različne pečenke, cvrtja in prikuhe, vsako drugačnega okusa. Med jedjo so se vrstile zdravice; začel je general na levi. Potem je napil vsak gost, izgovoril resno ali smešno besedo; tolmač pa je prevajal na angleško.

Ko je prišla vrsta name, je moje besede prevedel na kitajsko. Kot vsak drugi pred menoj, sem dvignil oba kozarca, pozdravil in ju izpraznil. Riževino spada med nedolžne pijače; toda segreto se mamljivo prijetno zakadi v glavo. Pred svojo napitnico sem osušil že šestnajst kozarčkov.

Mislil sem, da bo z mojo zdravico igra prenehala, a v resnici se je šele začela. Kmalu za menoj se je general Mao spet dvignil. Oprostil se je, rekoč, da je bil pred kratkim operiran in da mu je zdravnik svetoval ne napivati več kot enkrat. Zato je pooblastil general na svoji levi strani, naj nadaljuje z napitnicami. Strežniki so nalivali kar naprej po dva vsakemu in kot na povelje je imenovani vstal in nazdravil.

Ker takih iger nisem bil navajen, sem mislil, da bi me mogoče radi opijanili, česar nisem hotel. Izgovarjati se, da bi iz zdravstvenih razlogov ne smel več, bi tudi ne bilo primerno. V zdravici sem jim zato povedal, da tolikšnih dobrot in zalivanja nisem še nikjer na svetu preizkusil, pa da se jim lahko korajžno pridružim, saj mi je Bog dal izvrsten želodec.

(se nadaljuje)

Za zanesljivost in stvarnost cen pri "kupovanju" ali prodaji Vašega rabljenega avtomobila se Vam priporoča slovenski rojak

**Frank Tominc lastnik
CITY MOTORS**

5413 St. Clair Ave.

tel. 881-2388

"SLOVENIA RADIO PROGRAM"

HEARD COAST TO COAST
3 till 4 on Saturday afternoons E.S.T.
on N.B.N. Cable TV systems.

PAUL M. LAVRISHA
1004 Dillewood Rd.
Cleveland, Ohio 44119